

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitysluonnos laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan useiden sosiaaliturvaetuuksien indeksikorotusten tekemättä jättämistä vuosina 2024–2027. Indeksitarkistusten tekemättä jättämisellä on suuri vaikutus erityisesti pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloon. Hallitusohjelma sisältää indeksikorotusten jäädyttämisen lisäksi lukuisia muutoksia, joilla heikennetään lapsiperheiden taloutta, mm. leikkauksia ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, työmarkkinatukeen, toimeentulotukeen, etuuksien lapsikorotuksiin ja suojaosuuksiin sekä asumistukeen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin suunnitellut korotukset. Indeksijäädytykset ja samanaikaiset mm. työttömyysturvaan ja asumistukeen kohdistuvat leikkaukset lisäävät lapsiperheiden ahdinkoa. Erityisesti köyhyysriskissä ovat pienituloiset yhden vanhemman perheet. Nämä toimenpiteet heikentävät jo nykyisellään liian alhaista sosiaaliturvan tasoa, johon myös Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea kiinnitti 15.2.2023 julkistetussa ratkaisussaan huomiota.

Pienperheyhdistys ry on huolissaan suunniteltujen leikkausten vaikutuksesta pienituloisten perheiden elämään. Myös SOSTE ry:n, Ensi- ja turvakotien liiton ja SAK:n tuoreet laskelmat osoittavat, että indeksijäädytykset sekä työttömyysturvaan ja asumistukeen kohdistuvat leikkaukset lisäävät köyhyyttä. Hallituksen leikkausten vaikutukset kasautuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin. SOSTEn laskelmien mukaan pienituloisten määrä tulee kasvamaan vuonna 2024 noin 40 000 henkilöllä, joista noin 12 700 on lapsia.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskin alla eläviä ihmisiä on Suomessa jo nyt lähes viidesosa väestöstä. Lapsista noin 12 prosenttia, 121 800 lasta, elää köyhyydessä. Suurimmassa vaarassa ovat yhden vanhemman perheet, maahanmuuttajaperheet sekä pätkätyöläiset ja matalapalkkaiset. Erityisesti määräaikaisissa, lyhytaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelevien tilanne heikkenee merkittävästi. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen vähentyminen muodostaa riskin lapsen hyvinvoinnille. Tutkimusten mukaan vaikutukset kestävät läpi lapsen elämän ja ovat myös ylisukupolvisia. Köyhyyden aiheuttaman toivottomuuden, näköalattomuuden ja lisääntyneiden terveysongelmien aiheuttamat kustannukset ovat tulevaisuudessa moninkertaiset, ellei köyhyyteen puututa ajoissa. Leikkaamalla saadut säästöt ovat helposti lyhytaikaisia säästöjä ja lyhytnäköisiä sekä talouden että hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lapsiperheiden tukemiseksi esityksessä esitetään muutettavaksi lapsilisälakia korottamalla 4. ja 5. sekä sitä useamman lapsen lapsilisää, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisää. Nämä muutokset ovat kannatettavia, mutta eivät korvaa muiden esitettyjen toimenpiteiden aiheuttamaa köyhdyttävää vaikutusta. Ehdotetut lapsilisän korotukset ovat määrältään pieniä. Lapsiperheiden sosiaaliturvaan tehdään useita leikkauksia, joita ehdotetut lapsilisän korotukset korvaavat vain hyvin pieneltä osin.

Pienperheyhdistys ry on huolissaan hallituksen esityksen valmistelun tasosta ja aikataulusta. Nopea eteneminen on kohtuuton etenkin, kun ehdotukset koskevat haavoittuvassa asemassa olevien perusoikeuksia. Esitykset olisi voinut valmistella huolellisesti ja tehdä riittävät vaikutustenarvioinnit ja siirtää tarkkaan harkitut esitykset seuraaville vuosille. Esitetyillä muutoksilla voi olla mittavia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja sen vuoksi olisi välttämätöntä tehdä huolellinen lapsivaikutusten arviointi sekä kokonaisvaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon esitykset muutoksista ja niiden vaikutuksista ihmisten ja erityisesti lasten hyvinvointiin. Suurena riskinä on, että erityisesti niiden ihmisten ja perheiden köyhyys, syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat lisääntyvät, joihin kohdistuu samanaikaisesti useita sosiaaliturvan leikkauksia ja käytettävissä olevien varojen vähenemistä. Tämä aiheuttaa sekä inhimillistä kärsimystä että pitkäkestoisia kustannuksia yhteiskunnalle. Ennen lain säätämistä tulisi selvittää eri esitettyjen toimenpiteiden yhteisvaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin.

Hannula Outi
Pienperheyhdistys ry

Syrjänen Kaisli

Pienperheyhdistys ry